

ninger, hvori ordet »Schicksal« indgår. Det giver bogen en tone, som i sammenligning med den mere nøgterne stil, der kendetegner mange tyske historikere i dag, forekommer noget anakronistisk.

J. P. Noack

Gorm Benzon: Løvefødder og gesvejsninger. (Gyldendal, 1971). 241 s.

Det er en håndbog i hjemmets genstande i sidste halvdel af 19. århundrede. Forfatteren bevæger sig fra rum til rum i periodens lejligheder og huse; han forklarer ned til de mest ydmyge ting, hvad hjemmet rummede eller kunne rumme. Der redegøres for hver genstands funktion og almindelige udseende – teksten støttes i så henseende af gode tegninger. I alt drejer det sig vel om 500–600 genstande. Undertiden gives der nogen stilhistorisk baggrund, undertiden en og anden socialhistorisk oplysning; men det er udpræget genstandene i sig selv, der står i centrum. Med den indskrænkning må det imidlertid konstateres, at det er god og solid oplysning, som man ofte vil få brug for, når man læser kilder fra perioden. Det er i øvrigt også en underholdende bog.

Vagn Dybdahl

Fredrika Runeberg: Brev till sonen Walter 1861–1879. – Köpenhamn, Rom, Paris (Svenska Litteratursällskapet i Finland). 590 s.

Det er en meget diger bog, der er kommet ud af Fredrika Runeberg's breve fra 1861 til 1879 til sønnen, den med rette så navnkundige billed-

hugger Walter Runeberg. Alt er udgivet mønstergyldigt af Svenska Litteratursällskapet i Finland af Karin Allard Ekelund, og det er blevet til et tættrykt værk på næsten 600 sider. Med andre ord en kolos, men man slipper den ikke, når man først har den i hånd, og hvad bedre er, man vil længe huske læsningen. Det er ikke fordi Fredrika Runeberg er nogen fremragende stilist. Men disse mange breve hører til de mærkeligste i sin art i Norden. De er et storslået dokument om en stærk personlighed, en behjertet og ædel kvinde, varm og selvudslettende. Som nærmest en selvfølge levede hun i skyggen af sin mand, Finlands store nationalskjald Johan Ludvig Runeberg, der lå lammet hen, ramt af apoplexi. Gennem alt evnede hun at beholde sin personlige integritet og åndelige selvstændighed. Hun hævder sig stolt ved sit eget forfatterskab, der kommer ind på kvindernes problemer i et patriarkalsk mandssamfund. Hun var en ener, som enhver vil føle det som en berigelse, at have lært at kende, og det gør man på nærmeste hold i brevene til sønnen under hans ophold i København, Rom og Paris. Det var under den tid han skabte sin store position.

Hvert eneste brev ud af mængden kan karakteriseres som et mærkeligt givende dokument, og det vil blive interessant til sin tid at se svarbrevene fra Walter og hans hustru. De kommer i et senere bind.

Med stigende betagelse læser man disse oprigtige og fængslende breve fra en hustru og moder til en stor børneflokk. De sidste fjorten år af Runebergs liv var han en hjælpeløs invalid, som i det lille hjem i Borgå uafbrudt måtte plejes af hustruen. Hun kan ikke vige ti skridt fra ham. Men aldrig hørte man en klage komme